

PODLASKI
INSTYTUT
KULTURY

TEATR a i n e P o d r ó ż e

- teatralny travel journal

TEATR

© Copyright by Podlaski Instytut Kultury w Białymstoku 2021

Tekst: Emilia Wyszowska, Agnieszka Jakubicz

Grafika i redakcja techniczna: Studio Kreatywne We Shoot People Paweł Dudko

Druk: Partner Poligrafia Andrzej Kardasz

Wydawca: Podlaski Instytut Kultury w Białymstoku

15-089 Białystok, ul. Jana Kilińskiego 8, www.pikpodlaskie.pl

**Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu**

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, uzyskanych z dopłat ustanowionych w grach objętych monopolem państwa, zgodnie z art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych.

Partnerzy:

Drogi Czytelniku!

Na imię mam PIKuś i jestem muppetem pyskówką – lalką teatralną. Przed Tobą znajduje się mój notatnik, który stworzyłem w czasie teatralnych podróży. Wiem, że Ty także rozpoczynasz swoją sceniczną przygodę, dlatego chciałbym go Tobie przekazać. Znajdziesz tu opisy miejsc, w których byłem, krótkie instrukcje, jak zrobić samemu lalkę teatralną, czy ciekawostki ze świata teatru. Zostawiłem w nim przestrzeń na Twoje notatki, myśli i pomysły – zapisuj je śmiało!

Widzisz tu pewne tajne znaki, które są znane tylko posiadającym ten dziennik. To piktogramy – pomogą Ci zgłębiać tajniki sztuki teatralnej.

tu są zadania teatralne, które możesz zrobić w domu

pod tym znakiem ukryte są zadania plastyczne „Zrób to sam” lub checklista

tu są informacje związane z teatrem

zobacz filmik na stronie Podlaskiego Instytutu Kultury w Białymstoku

pod tym symbolem kryją się zadania, nad którymi trzeba pomyśleć

to symbol ciekawostki, którą chcę się z Tobą podzielić

A kto wie, może kiedyś spotkamy się na scenie i będziemy razem grać w spektaklu!

Ahoj, przygodo!

Znajdujemy się w Azji, a dokładniej w Japonii. Kraj Kwitnącej Wiśni to kolebka sumo (japońskie zapasy) i anime (japońska sztuka bajek). Anime to współczesna animacja filmowa, ale już w XII wieku w buddyjskich świątyniach mnisi raczyli opowieściami odwiedzających za pomocą zwijanych rulonów z historiami obrazkowymi. Sztuka ta nazywa się teatrem kamishibai (kami – papier, shibai – teatr). Spektakl realizowany jest za pomocą ilustracji wsuwanych do małej skrzynki, która pełni rolę sceny / ekranu o nazwie butai (scena).

Spróbuj odwzorować napis "teatr kamishibai" po japońsku

紙芝居

TEATR KAMISHIBAI

Sprawdź swoją checklistę:

- karton (na przykład po pizzy lub inny płaski)
- farba i pędzel
- nożyczki lub nożyk introligatorski
- taśma klejąca
- tasiemka
- grubszy papier lub tektura
- kredki, farby, mazaki
- inspiracje (wiersz, legenda, opowieść, bajka)
- miniscenariusz (czyli kto występuje i jakie lalki będą Ci potrzebne, co się dzieje na scenie)

Jeśli masz już wszystko z checklisty, zobacz instrukcję, jak krok po kroku zrobić butai (scenę teatru ilustracji) w domu. Zeskanuj kod QR lub wejdź na stronę Podlaskiego Instytutu Kultury: pik.podlaskie.pl/ zrobmy-sobie-teatr.

Białostocki Teatr Lalek ma w swoim repertuarze przedstawienie „Wyspa Demonów”, które jest polską wersją teatru bunraku. Teatr ten narodził się w XVII wieku i stanowi kontynuację widowisk polegających na opowiadaniu historii wraz z pokazywaniem widzom stosownych ilustracji. Z czasem ilustracje zastąpiono lalkami, które obecnie przybrały rozmiary odpowiadające 1/3-4/5 rozmiarów ludzkich. Sprawdź repertuar i wybierz się na ten spektakl: www.btl.bialystok.pl/spektakle/wyspa-demonow.

Przenosimy się do kraju spaghetti, pizzy i piłki nożnej. We

Włoszech teatr rozwijał się od starożytności, ale w XVI wieku powstał zupełnie nowy gatunek: commedia dell'arte. Grały ją wędrownie zespoły teatralne na rynkach, placach i ulicach. Spektakle były w dużej mierze improwizowane, ale tworzone je według pewnych określonych reguł. Aktorzy zaś wcielali się w określone postacie, grając niejednokrotnie daną postać przez całe życie. Postacie te cechowały się charakterystycznymi ubiorami i określonymi maskami.

Bohaterowie commedii dell'arte:

Poliszynel – sługa, gruby i garbaty, nosił szpiczaste nakrycie głowy

Arlekin – sługa, ubrany w strój uszyty z rombów, zakochany w pokojówce Kolumbinie

Kolumbina – usługująca damom, zuchwała, jej miłością jest Arlekin

Pierrot – postać smutna, ubrana w biały kostium z dużymi, czarnymi guzikami

Kapitan – wojskowy, tchórz udający odważnego

Doktor – głowa rodziny, zazwyczaj w czarnym kostiumie, wyśmiewany i oszukiwany przez pozostałe postacie

Pantalone – towarzysz Doktora, starszy bogacz szukający przygód

Miejsce na notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

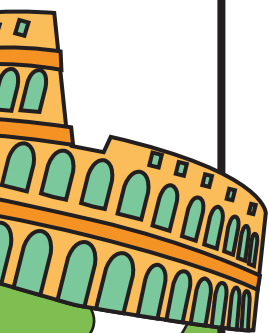
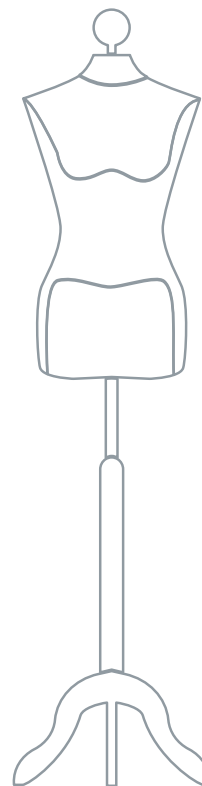
.....

.....

.....

.....

Zaprojektuj kostium Pierrota. Pamiętaj o głównych założeniach w jego wyglądzie.

Czy wiesz, że niektóre teatry nadal grają przedstawienia jak wędrownie teatry – na świeżym powietrzu? Spektakle te nazywa się przedstawieniami plenerowymi. Takie przedstawienia grane są na przykład przez Wędrowny Teatr Małe Mi (www.facebook.com/TeatrMaleMi).

Storytelling – KRÓTKIE OPOWIEŚCI

Najmłodszy z graczy wybiera kraj, w którym będzie się działa ich opowieść.

Następnie każdy gracz losuje kartę i układa ją na mapie świata.

Najstarszy gracz rozpoczyna opowieść.

Każdy mówi jedno zdanie z wykorzystaniem słowa, które jest na obrazku.

Pamiętajcie, że musi to być jedno opowiadanie, a więc kolejne zdania muszą być kontynuacją wypowiedzi osoby poprzedzającej.

Np.: wybrany kraj to Polska / wylosowane obrazki: Pikuś, maska, kamera, scena Kamishibai, kukietka.

Gracz 1: Całkiem niedawno w Polsce pewien aktor chciał zrobić przedstawienie kukietkowe.

Gracz 2: Przygotował wszystko, co mu było potrzebne, lecz zapomniał o najważniejszym, czyli o kukietkach.

Gracz 3: Na pomoc przyszedł mu nasz przyjaciel z książeczki Pikuś, który namówił go do zrobienia teatrzyku ilustracji kamishibai.

Gracz 4: Podpowiedział też, żeby nagrał wszystko kamerą, a filmik wrzucił na stronę Podlaskiego Instytutu Kultury, aby więcej dzieci mogło go zobaczyć.

W tej zabawie nie ma wygranych ani przegranych.

2

Teatralne podróże

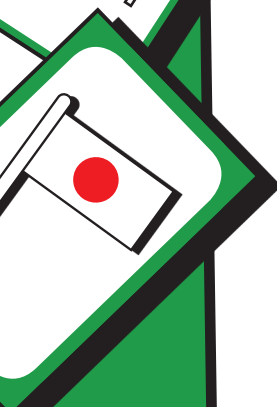
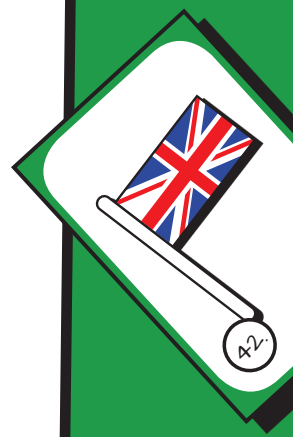
Rozpoczyna najmłodszy gracz, który siedzi na tak zwanym krześle reżysera. Gracze wybierają karty postaci (są cztery karty postaci) i układają je na starcie.

Gracz A wyciąga kartę i czyta pytanie zaczynające się od słów: „Wymień...”, „Jak nazywa się...”. Po przeczytaniu pytania przez gracza reszta (B, C, D) odlicza czas, przy okazji ćwicząc oddech (co w zawodzie aktora jest bardzo ważne), mówiąc: „Jedna wrona bez ogona, druga wrona bez ogona, trzecia wrona bez ogona! Bęc!” (na jednym oddechu).

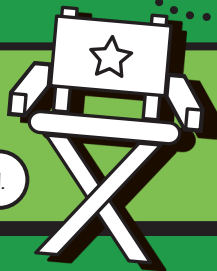
Kiedy gracze skończą „mierzenie czasu”, gracz A musi odpowiedzieć na pytanie. Jeśli odpowie, przesuwa kartę postaci o jedno pole. Jeśli nie odpowie lub odpowie tylko częściowo, nie przesuwa karty postaci. Kartę losuje kolejny gracz (B) itd. Na krzesło reżyserskie siada następna osoba.

Gracz, który stanął na polu państwa odwiedzonego przez PIKusia, ma dodatkowe 3 „wrony” czasu na odpowiedź. A jeśli stanie na polu teatru, może przesunąć swój pionek o jedno pole i nie odpowiedzieć na kolejne pytanie.

Wygrywa ten, kto pierwszy dojdzie do mety.

PLANSZA DO GRY
Teatralne podróże

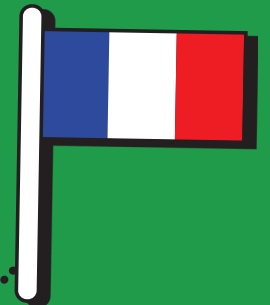
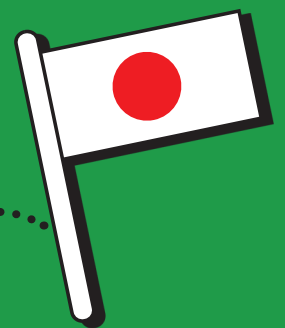
rona bez ogona! Będ

Jedna wrona bez ogona → druga wrona bez ogona → trzecia wrona bez ogona!

trzecia wrona bez ogona →

Jedna wrona bez ogona →

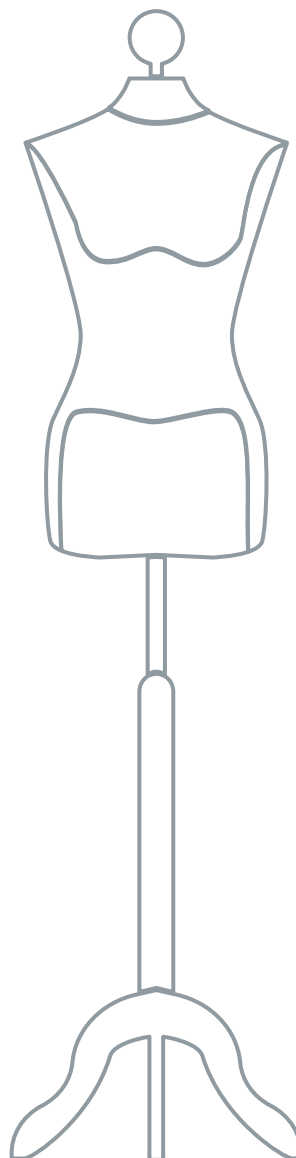

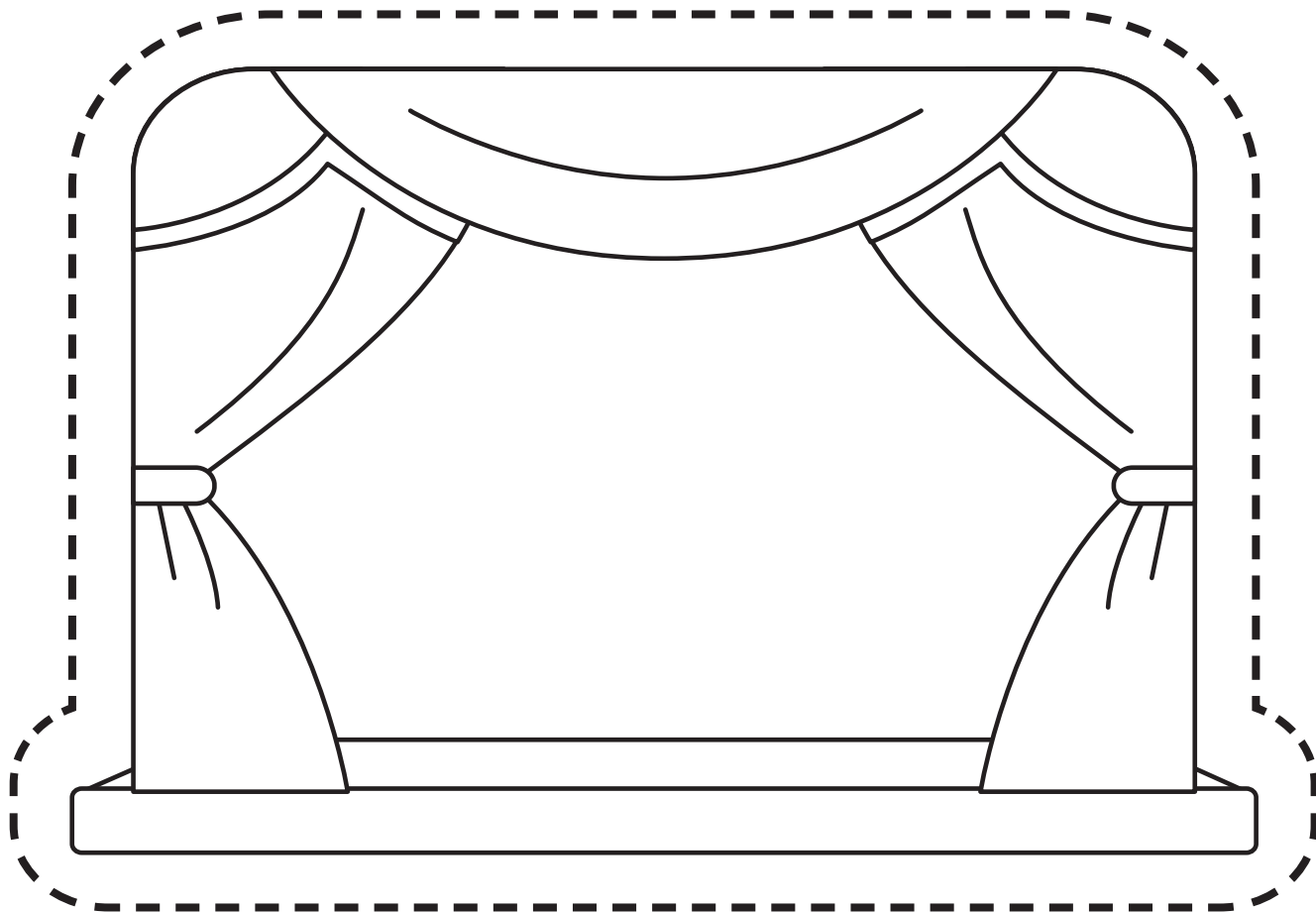
Będ!

Jedna wrona bez ogona →

trzecia wrona bez ogona! Będ!

Zaprojektuj kostium
Kolumbiny. Pamiętaj
o głównych założeniach
w jej wyglądzie.

Namaluj scenografię do swojego spektaklu lub projekty lalek w naszej miniscenie.

To nasz ostatni przystanek przed powrotem do Polski.

Znajdujemy się Wielkiej Brytanii (Anglia, Szkocja, Walia i Irlandia Płn.), a jej stolicą jest Londyn. Z Brytyjczykami nierozzerwalnie związany jest pewien napój: herbata! Mieszkańcy Zjednoczonego Królestwa wypijają ponad 165 milionów filiżanek herbaty dziennie! Gdy ja myślę o Anglii, od razu przed oczami staje mi królowa Elżbieta II. Czy wiecie, że w czasach, gdy panowała Elżbieta I, żył i tworzył w Londynie najstynniejszy dramatopisarz (czyli ktoś, kto pisze sztuki – tekst przedstawień, które oglądamy na scenach teatru) William Shakespeare? Każdy z Was na pewno kojarzy jego wielkie dramaty, takie jak „Romeo i Julia”, „Hamlet” czy „Makbet”.

Miejsce na notatki

Odgadnij i wpisz polskie nazwy dzieł Williama Shakespeare'a:

A Midsummer Night's Dream -

The Taming of The Shrew -

The Merchant of Venice -

Romeo and Juliet -

Hamlet, Prince of Denmark -

Czy wiesz, że teatry inspirowane twórczością Williama Shakespeare'a do dziś? Jednym z takich inspirowanych przedstawień jest „Hamlet” grany przez teatr Adama Walnego. Spektakl realizowany jest w autorskiej technice marionetek podwodnych. Sprawdź sam na: [Walny Teatr, walny-teatr.pl](http://WalnyTeatr.pl).

WIELKA
BRYTANIA

W czasach elżbietzańskich widowiska nie zachowywały się cicho i spokojnie, przypominały raczej widzów meczu piłki nożnej. Normalnym było żywe reagowanie na to, co działo się na scenie. Granie w takich warunkach wymagało nie tylko żelaznych nerwów, ale także umiejętności improwizacji, czyli sztuki grania czegoś, co wcześniej nie było przygotowane, i mówienia tekstu, który nie mieścił się w obrębie nauczonej na pamięć roli. Sztuka ta przydaje się nie tylko aktorom, ale także Tobie, kiedy zniemacka zostaniesz wyrwany do odpowiedzi przez nauczyciela. Wybierz na oślep trzy słowa z dowolnej książki. Ułóż krótką historię z ich wykorzystaniem. Możesz także zagrać z kolegą / koleżanką: poproś, by wymienił(a) trzy słowa w żaden sposób ze sobą niepowiązane: przymiotnik, rzeczownik, czasownik, np.: „Piękny PIKuś podróżował”. :) Ułóż krótką historię o mnie, wykorzystując te trzy wyrazy. Teraz zamieńcie się i to Ty wymyśl słowa, a Twój towarzysz niech wymyśli i opowiada historię.

Wróciliśmy do naszej małej ojczyzny – na Podlasie. Czy wiesz, że w Białymstoku miał siedzibę pierwszy stały teatr na ziemiach polskich? Teatr Komediálny został utworzony w 1748 roku w Białymstoku – 17 lat przed powstaniem Teatru Narodowego w Warszawie. W tej chwili na terenie Podlasia działa pięć państwowych instytucji teatralnych: **Białostocki Teatr Lalek**, Teatr Lalki i Aktora w Łomży, Teatr Dramatyczny im. A. Węgiełki w Białymstoku, **Teatr Wierszalin w Supraślu** oraz Opera i Filharmonia Podlaska – Europejskie Centrum Sztuki w Białymstoku. Poza teatrami państwowymi jest wiele miejsc oraz grup teatralnych, których przedstawienia możecie zobaczyć w ich siedzibach, na gościnnych występach w różnych miejscach czy w trakcie trwania festiwali, między innymi: Grupa Coincidentia, **Teatr Łątek**, Fundacja Teatr Papahema, **Walny Teatr**, Teatr Laltarnia, **Wędrowny Teatr Małe Mi**, Teatr Czerewo, **Teatr pod Orzełkiem** czy Teatr Sejneński. Ważną informacją dla miłośników sztuki teatralnej, którzy poczuli powołanie do zawodu aktora / reżysera / konstruktora lalek, jest fakt, że w Białymstoku ma siedzibę Akademia Teatralna imienia Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie Filia w Białymstoku – Wydział Sztuki Lalkarskiej. Przy ulicy Sienkiewicza 14 znajduje się Teatr Szkolny, który jest jeszcze jedną sceną w mieście skierowaną do młodej, aktywnej, poszukującej publiczności. Sprawdź repertuary tych teatrów, na pewno znajdziesz coś, co jest dla Ciebie interesujące.

Jak zrobić kukłę z drewnianej łyżki, możesz zobaczyć na filmiku instruktażowym na stronie pikpodlaskie.pl/zrobmy-sobie-teatr lub zeskanuj kod.

Do zrobienia kukietki przygotuj:

- drewniane łyżki kuchenne
- taśmę dwustronną
- mazaki
- druciki kreatywne
- farby i pędzelek
- włóczkę
- niepotrzebne ubrania, skrawki materiałów lub filc
- nożyczki
- ołówek
- igłę i nitkę

Czy wiesz, że w latach 90. duże uznanie w kraju i za granicą zyskał zespół teatralny pod nazwą Towarzystwo Teatralne „Wierszalin”, przygotowujący przedstawienia dla dzieci i dorosłych, w których występują aktorzy i lalki? Teraz ten teatr działa jako Teatr Wierszalin i ma siedzibę w Supraślu. Jest trzykrotnym laureatem prestiżowej nagrody Fringe First przyznawanej na światowym festiwalu teatralnym w Edynburgu.

Strona teatru: wierszalin.pl.

Zatrzymajmy się na chwilę przy lalkach, bo jednak bliskość tej formy teatru na Podlasiu zobowiązuje! Teatr lalek to taki rodzaj teatru, w którym zamiast aktorów występują lalki – jest to duże uogólnienie, jeśli chodzi o definicję, ale na początek przygody teatralnej powinno nam wystarczyć. W Polsce tradycja teatru lalek sięga XV wieku i do końca XIX wieku była związana z szopką (teatr lalek przedstawiający zdarzenia związane z ewangeliczną lub ludową tradycją Bożego Narodzenia). W wieku XX nową tradycję zapoczątkowały stałe teatry przeznaczone dla widza dziecięcego w Krakowie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie. Natomiast od lat 80. XX wieku aktywnymi ośrodkami sztuki lalkarskiej stały się Wrocław i Białystok, gdzie istnieją wydziały lalkarskie krakowskiej PWST i warszawskiej Akademii Teatralnej.

LALKI

- PIKuś – lalka cieniowa
- PIKuś – kukietka
- Mim – lalka cieniowa
- Mim – kukietka
- Inne potrzebne lalki w moim przedstawieniu:
pacynka

A może spróbujesz zrobić własne przedstawienie lalkowe? Sprawdź, czy masz wszystko, co jest potrzebne do stworzenia spektaklu.

KOSTIUMY:

.....
.....
.....
.....
.....

DEKORACJE

.....
.....
.....
.....
.....

SCENA:

- pudełkowa do teatru kamishibai
- scena teatrzyku kukietkowego
- scena teatru cieni

SCENARIUSZ (ulubiona

bajka lub wymyślona przez Ciebie historia)

Czy spodobała Ci się zabawa w teatr? Jeśli tak, włącz film na stronie Podlaskiego Instytutu Kultury, na którym pokazujemy, jak wygląda rozgrzewka aktorska buzi i języka: pikpodlaskie.pl/zrobmy-sobie-teatr.

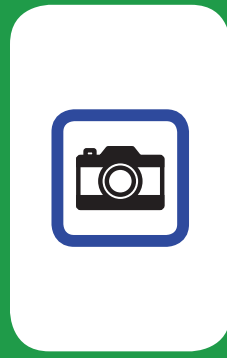
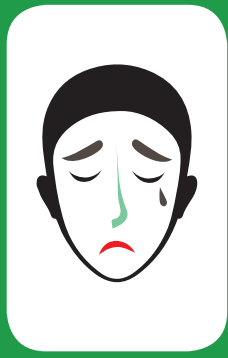
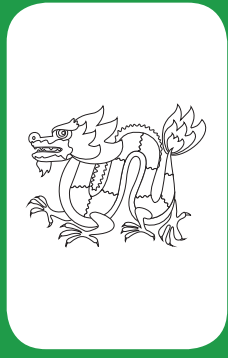
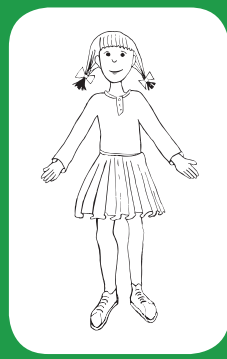
To koniec naszej podróży, ale być może początek Twojej teatralnej przygody!

Do koperty możesz włożyć karty do gry, ale też bilety z przedstawień, w których uczestniczyłeś jako widz, czy inne pamiątki związane ze światem teatru.

TU WKLEJ KOPERTE.

1. Jak nazywa się kraj, z którego pochodzi teatr cieni?

2. Wymień, z czego mogła być zrobiona lalka w teatrze cieni.

3. Jak nazywa się kraj, w którym wynaleziono papier, proch strzelniczy, kompas, druk?

4. Jak nazywa się teatr z Supraśla, który ma na widowni tylko dziesięć miejsc?

5. Jak nazywa się kraj, w którym powstał znany do dziś teatr? Grano w nim na świeżym powietrzu, a aktorzy nosili maski.

6. Wymień, jakie uczucia były pokazane na maskach greckich.

7. Wymień dwa rodzaje przedstawień granych w Grecji.

8. Wymień dwóch znanych Ci mimów.

9. Jak nazywał się kraj, w którym żył najsympatyczniejszy mim na świecie Marcel Marceau?

10. Jak nazywa się rodzaj przedstawienia teatralnego, w którym aktor nie używa słów?

11. Wymień trzy rodzaje lalek teatralnych.

12. Wymień trzy teatry, których spektakle możesz zobaczyć na Podlasiu.

13. Wymień trzy teatry z Białegostoku.

14. Wymień trzy miasta, które zapoczątkowały nową tradycję stałych teatrów z repertuarem przeznaczonym dla widza dziecięcego.

15. Jak nazywa się teatr, który jest trzykrotnym laureatem prestiżowej nagrody Fringe First, przyznawanej na światowym festiwalu teatralnym w Edynburgu?

16. Wymień minimum dwa kraje, które wchodzi w skład Wielkiej Brytanii.

17. 165 milionów filiżanek jakiego napoju dziennie wypijają Brytyjczycy?

18. Jak nazywa się dramaturg, który napisał dramaty „Romeo i Julia” i „Hamlet”?

19. Jak nazywał się nowy gatunek komedii, który powstał we Włoszech?

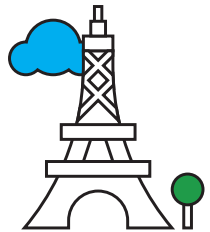
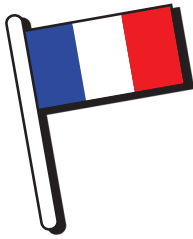
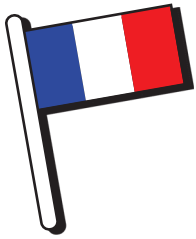
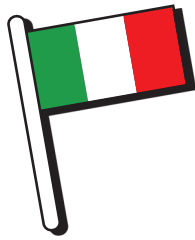
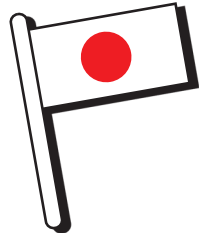
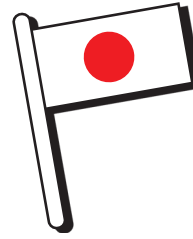
20. Wymień minimum dwóch bohaterów commedii dell'arte.

21. Jak nazywa się przedstawienie grane na świeżym powietrzu?

22. Jak nazywa się Kraj Kwitnącej Wiśni?

23. Z jakiego kraju pochodzi sumo i anime?

24. Wymień dwie rzeczy, które kojarzą Ci się z Japonią.

25. Wymień dwie rzeczy, które kojarzą Ci się z Chinami.

26. Wymień dwie rzeczy, które kojarzą Ci się z Grecją.

27. Wymień dwie rzeczy, które kojarzą Ci się z Włochami.

28. Wymień dwie rzeczy, które kojarzą Ci się z Francją.

29. Wymień dwie rzeczy, które kojarzą Ci się z Wielką Brytanią.

30. Wymień dwie rzeczy potrzebne do realizacji przedstawienia teatru kamishibai.

31. Jak inaczej nazywa się teatr kamishibai?

32. Skąd pochodzi teatr bunraku?

33. Częścią jakiego teatru jest scena butai?

34. Po angielsku „puppet”, po czesku „loutka”, po francusku „marionnette”, po włosku „fantoccio”, po niemiecku „figur”. Jak nazywamy je po polsku?

35. Wymień trzy kraje, które odwiedziłeś w czasie swojej teatralnej podróży.

36. Wymień dwie wyspy, które odwiedził PIKuś w czasie teatralnej podróży.

37. Wymień dwa półwyspy, które odwiedziłeś w czasie teatralnej podróży.

38. Wymień dwa rodzaje teatru, które poznałeś w naszej teatralnej podróży.

39. Jakim rodzajem lalki teatralnej jest PIKuś?

40. Wymień trzy PIKtoGRAMy, które widziałeś w książeczce.

41. Co oznacza słowo „piktogram”?

42. Wymień kolory na fladze Włoch.

43. Wymień trzy rodzaje pizzy.

44. Wymień trzy polskie teatry.

45. Jakie znasz teatry w naszym województwie?

46. Podaj dwa nazwiska aktorów teatralnych lub filmowych.

47. Wymień nazwisko reżysera teatralnego lub filmowego.

48. Jak nazywa się projekt, w ramach którego ukazała się ta książeczka?